

## KNJIŽNA IN OSTALA POROČILA

### PRVO POSVETOVANJE JUGOSLOVANSKIH ARHEOLOGOV

Prvo posvetovanje jugoslovanskih arheologov je bilo od 5. do 8. maja 1950 v Niški Banji. Inicijativo za to posvetovanje je dal Arheološki institut Srbske akademije znanosti v Beogradu. S priyoljenjem Ministrstva za znanost in kulturo FLRJ je bil najprej izbran iniciativni odbor za pripravo gradiva; ta je zasedal prvokrat v Beogradu 28. decembra 1949 in drugič v Beogradu 31. marca 1950.

Posvetovanja v Niški Banji se je udeležilo okoli 110 arheologov, muzealcev, umetnostnih zgodovinarjev, zgodovinarjev, predstavnikov zavodov za zaščito kulturnih spomenikov in konservatorskih zavodov, predstavnikov republiških in zveznega ministrstva za znanost in kulturo ter predstavnikov naših ljudskih oblasti.

Brali so se tile referati: 1. Stanje arheološkega dela v Jugoslaviji (referenta Jože Kastelic za dobo do X. stoletja n. e. in France Stelé za kasnejšo arheologijo in umetnostno zgodovino); 2. Današnji cilji in naloge arheologije v Jugoslaviji (referent Djurdje Bošković); 3. Konservacija in zaščita arheoloških spomenikov v Jugoslaviji (referent Cvito Fisković); 4. Plan arheološkega dela v Jugoslaviji (referent Miodrag Grbić); 5. Plan publikacijske delavnosti iz arheologije v Jugoslaviji (referent Milutin Garašanin); 6. Predlog za reorganizacijo arheoloških muzejev v Jugoslaviji (referent Kerena Han); 7. Stanje in potreba kadrov v arheologiji Jugoslavije (referent Svetozar Radojčić).

Po vsakem referatu so se razvile žive diskusije, ki so pokazale na obstoječo problematiko in razne težave. Obenem so bili podani tudi razni predlogi za izboljšanje današnjega stanja. Po zaključenih diskusijah in na podlagi predloženih referatov je bilo ugotovljeno:

1. da je arheološka veda v primeri s stanjem v bivši Jugoslaviji v novih razmerah, ko se gradi nova, socialistična Titova Jugoslavija, znatno napredovala;

2. da se spričo pomoči ljudskih oblasti in vestnega ter požrtvovalnega dela znanstvenih delavcev na področju arheologije tej vedi odpirajo široke možnosti za njen nadaljnji razvoj;

3. da so se doslej pojavljale posamezne pomanjkljivosti, opustitve in slabosti:

a) ideološke, b) organizacijske in planske, c) kadrovske in č) tehnične narave.

Na posvetovanju so bili sprejeti tile sklepi:

1. Arheologijo je kot družbeno-zgodovinsko vedo treba usmeriti v raziskovanje materialne in duhovne kulture v celoti na podlagi znanstvenih dognanj zgodovinskega materializma.

2. Težišče arheološkega dela je treba prenesti na raziskovanje materialne kulture naših narodov, od dobe najstarejših slovanskih rodovnih združenj pa do prvega pojava razredne meščanske družbe. V prvi plan raziskovanja naj bi se vzeli notranji družbeni ustroj in njegove spremembe, medsebojni odnosi naših narodov kakor tudi njih odnosi z bližnjimi in daljnimi okolnimi narodi. Pri tem je potrebna ostra znanstvena kritika vseh dosedanjih domnev in teorij o postanku in razvoju naših narodov. To bo samo povečalo nadaljnjo utrditev bratstva in edinstva naših narodov, okrepilo pa bo tudi socialistično patriotično zavest.

3. Okvirni plan naj obsega tele točke:

a) raziskovanje formiranja jugoslovanskih narodov na našem ozemlju,

b) raziskovanje etničnih skupin, na katere so Slovani naleteli ob prihodu na Balkan, kakor tudi raziskovanje razvoja družbenih odnosov in vseh pojavov materialne in duhovne kulture v prvotni zgodovini in periodi antične suznjeposestniške družbe,

c) raziskovanje medsebojnih odnosov južnih Slovanov in njih odnos do sosednih narodov,

č) raziskovanje družbenih odnosov pri jugoslovanskih narodih,

d) da bi se to doseglo, je treba začeti z intenzivnim sistematičnim raziskovanjem terena po ljudskih republikah, s čimer bomo dobili material za izdelavo arheoloških kart,

e) zaradi čim bolj vsestranskega raziskovanja postavljenih problemov moramo arheološko delo čim tesneje povezati z zgodovino, etnografijo, sociologijo, antropologijo, paleozoologijo in paleobotaniko, geografijo, tehniko in umetnostno zgodovino.

4. Ker dosedanje delo na arheološkem področju v okviru vse države ni imelo določenega skupnega načrta, je treba:

a) da so arheološka posvetovanja vsako tretje leto, zborovanja arheologov v posameznih republikah pa vsako leto,

b) da se ustanovi koordinacijski odbor arheologov FLRJ, ki naj plansko poveže arheološko delo vse države, izvaja sklepe in sugestije posvetovanj kakor tudi od časa do časa proučuje važnejša vprašanja, ki bi se pojavila med dvema posvetovanjima,

c) da se priporoči, da se plan arheološkega dela v okviru posameznih republik planira v celoti pod vodstvom ene od najvišjih arheoloških ustanov (inštituta, katedre, muzeja), in sicer tako, da se ti plani in plani Zavoda za zaščito kulturnih spomenikov med seboj vskladijo. Pri izkopavanjih je posebno treba paziti, da se uporabi moderna tehnika dela. Skrb za konservacijo in zaščito izkopanih objektov bodo imeli zavodi za zaščito kulturnih spomenikov v okviru obstoječih zakonskih predpisov.

5. Sklenjeno je bilo, da se bo vsako leto, pričenši z 1951. letom, izdal po en zvezek arheološkega letopisa FLRJ; za izdajo letopisa bo skrbel redakcijski odbor, ki ga bo izbral koordinacijski odbor.

6. Glede publicistične delavnosti je bilo sklenjeno:

a) da se dvignejo na večjo znanstveno višino obstoječe publikacije, v katerih se v celoti ali delno obravnavajo vprašanja z arheološkega področja,

b) da zopet pričnejo izhajati v novih serijah tiste arheološke publikacije, ki po osvoboditvi niso več izhajale,

c) da se preudari, ali je mogoče izdati publikacije, kakor so: *Corpus vasorum antiquorum*, *Corpus grških in latinskih napisov*, *Tabula imperii romani*, *Antični limes v Jugoslaviji*, *Arheološka karta Jugoslavije*.

č) da se tam, kjer je to mogoče, začno izdelovati monografije in znanstveni katalogi arheološkega gradiva,

d) ugotovilo se je, da je nujno treba izdati priročnike in univerzitetne priročnike za arheologijo,

e) pozivajo se akademije in ministrstva za znanost in kulturo, da energičneje podpro publicistično delavnost na področju arheologije in omogočijo tehnično izboljšanje tiska,

f) uredništvom časopisov se priporoča, da vsa dela iz arheologije opremijo z obširnejšimi resumeji v enem izmed svetovnih jezikov,

g) potrebno je okrepiiti izmenjavo publikacij z inozemstvom. V zvezi s tem se poziva Ministrstvo za znanost in kulturo FLRJ, da omogoči nabavo in pravilno razdelitev tuje arheološke literature v mnogo večjem obsegu.

7. Glede muzejev je bilo sklenjeno:

a) da se reorganizacija arheoloških zbirk izvede po načelih tematske razstave,

b) da se sistematskim zbirkam v depotih posveti najresnejša skrb, da se zanje oskrbe potrebni prostori in da se začne z intenzivnejšim konserviranjem ogroženih predmetov,

c) da se je takoj treba lotiti izdelave znanstvenega inventarja in kartotek,

č) priporoča se upravam muzejev in pristojnim ustanovam, da omogočijo strokovnjakom specializacijo kakor tudi da jih ne obremenjuje z zbirkami in delom raznega pomena.

8. Glede kadrov je bilo sklenjeno:

a) da je treba z mnogo večjo odločnostjo začeti z delom za dvig in znanstveno formiranje ter izmenjavo arheoloških kadrov in da je treba pri tem posebno pomagati tistim ljudskim republikam, ki imajo za sedaj najmanj kadrov,

b) da bi se arheološki naraščaj pravilneje razvijal, se pozivajo katedre na univerzah, da se čim tesneje povežejo z muzeji in inštituti in da sluhatelje pošiljajo na praktično delo v muzejske zbirke in na terensko delo teh ustanov,

c) da bi se omogočilo dviganje pomožnega tehničnega kadra, se priporoča, da se ustanovi centralna restavratorska delavnica, ki bi imela poleg drugega tudi to nalogo,

č) ugotavlja se, da je potrebno, da arheološki strokovnjaki večkrat odhajajo v inozemstvo zaradi spoznavanja in raziskovanja komparativnega gradiva in metod dela v tujih državah,

d) glede na resno in strokovno delo arheologov in tehničnih pomočnikov v muzejih in zavodih za zaščito kulturnih spomenikov se poziva Ministrstvo za znanost in kulturo FLRJ, naj čimprej spremeni uredbo o muzejsko-konzervatorski stroki in s tem izboljša ekonomsko stanje teh kadrov.

9. Ker doslej ni vzpostavljena močnejša vez med arheologijo kot vedo in širokimi ljudskimi množicami, se priporoča:

a) da se energično razvije delo za popularizacijo arheologije in njenih izsledkov z vsemi sredstvi publicistike,

b) da se naj ustanovi društvo ljubiteljev kulturnih spomenikov, ki bo obenem delalo tudi pri zaščiti takih spomenikov.

10. S takim delom se bo arheologija lahko veliko bolj razvila, približala se bo še bolj širokim ljudskim množicam in bo tu v polni meri opravila svojo kulturno-vzgojno nalogo.

#### POROČILO O DELU IN SKLEPIH KOORDINACIJSKEGA ODBORA ARHEOLOGOV FLRJ

Po končanem posvetovanju jugoslovanskih arheologov v Niški Banji maja 1950 je bil izvoljen koordinacijski odbor z nalogo, da plansko poveže arheološko delo cele države ter da izvaja sklepe, ki bodo sprejeti na posvetovanjih. Hkrati pa je dolžnost koordinacijskega odbora tudi, da proučuje važnejša vprašanja, ki bi se pojavila med dvema posvetovanjima. V koordinacijski odbor so bili izvoljeni 5 predstavniki iz LR Srbije, 5 predstavnikov iz LR Hrvatske, 3 predstavniki iz LR Slovenije ter po en predstavnik iz LR Črne gore, Bosne in Hercegovine ter Makedonije, skupaj 14 članov. Za predsednika odbora je bil izbran tov. Alojz Benac, za tajnika pa tov. Milutin Garašanin.

1. seja koordinacijskega odbora je bila 11. maja 1950 v Stobih. Glavna točka dnevnega reda je bila ustanovitev novega arheološkega časopisa za vso državo. Na seji je bilo sklenjeno, da se bodo v tem časopisu priobčevale razprave, ki bodo predstavljale sintetična dela ter reševale čisto teoretična vprašanja. Naslov časopisa bi naj bil »Jugoslovenska arheologija«. V uredniški odbor je bilo izvoljenih 6 članov, med njimi 3 iz LR Slovenije.

Poleg manjših sklepov je bilo odločeno, da se bo koordinacijski odbor sestajal dvakrat letno in razpravljaj o pomembnejših vprašanjih, o manj pomembnejših pa bo odločevalo predsedništvo odbora.

Na isti seji odbora je bil na predlog posameznih članov izvoljen v odbor še en predstavnik LR Srbije.